

**ГІРСЬКА СІЛЬСЬКА РАДА
БОРИСПІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

ПРОЄКТ РІШЕННЯ

№ _____

Про затвердження Програми управління побутовими відходами на території Гірської сільської ради Бориспільського району Київської області на 2026 – 2030 роки

З метою подальшого поліпшення благоустрою та утримання об'єктів та елементів благоустрою на території Гірської сільської ради в належному стані, відповідно до Закону України про місцеве самоврядування в Україні», Закону України «Про благоустрій населених пунктів», Закону України «Про управління відходами» Гірська сільська рада

В И Р І Ш И Л А:

1. Затвердити Програму управління побутовими відходами на території Гірської сільської ради Бориспільського району Київської області на 2026 – 2030 роки.
2. Контроль за виконанням даного рішення покласти на постійно діючі комісії Гірської сільської ради.

Сільський голова

Роман ДМИТРІВ

**Програма
управління побутовими відходами на території Гірської сільської ради
Бориспільського району Київської області на 2026 - 2030 роки.**

Побутові відходи (надалі – ПВ) – змішані та/або роздільно зібрані відходи від домогосподарств, включаючи відходи паперу, картону, скла, пластику, деревини, текстилю, металу, упаковки, біовідходи, відходи електричного та електронного обладнання, відходи батарей та акумуляторів, небезпечні відходи у складі побутових, великогабаритні та ремонтні відходи, а також змішані та/або роздільно зібрані відходи з інших джерел, якщо ці відходи подібні за своїм складом до відходів домогосподарств.

Побутові відходи не включають відходи промисловості, сільського і лісового господарства, рибальства та аквакультури, резервуарів для септиків, каналізаційних мереж та відходи їх оброблення, включаючи осад стічних вод, транспортні засоби, строк експлуатації яких закінчився, відходи будівництва та знесення, вуличний змет, медичні відходи;. Особливістю ПВ є те, що вони є змішаними, тобто сумішшю компонентів. Поділ на окремі складові частини компонентів ПВ називається морфологічним складом. Змішування ПВ відбувається на стадії їх утворення, зберігання, перевезення та захоронення. Це призводить до утворення шкідливих хімічних сполук, що забруднюють атмосферне повітря та ґрунтові води.

Протягом останнього десятиріччя в Україні продовжується прогресуюче накопичення відходів, не є винятком і Гірська сільська рада. Розрив між прогресуючим накопиченням відходів і заходами, спрямованими на запобігання їх утворенню, розширення утилізації, знешкодження та видалення, загрожує не тільки поглибленням екологічної кризи, а й загостренням соціальної ситуації в цілому. Звідси, – необхідність подальшого удосконалення та розвитку з врахуванням вітчизняного та світового досвіду всієї правової, нормативно-методичної та техніко-економічної системи поводження з відходами. Проблеми у сфері поводження з побутовими відходами потребують невідкладного вирішення за умови фінансування заходів на місцевому, обласному та державному рівнях.

Гірська сільська рада у сучасних умовах зіткнулась із труднощами, які стосуються поводження з ПВ, основними з яких є:

- зміна морфології ПВ зі збільшенням частки компонентів, які не піддаються процесам біологічного розкладання;
- низька інноваційно-інвестиційна активність суб'єктів господарської діяльності у сфері поводження з ПВ;
- низький рівень участі мешканців у сфері поводження з ПВ, що знижує рівень роздільного збору відходів;

- відмова власників житлових будинків приватної забудови укладати договори з перевізниками ПВ;

- попадання у контейнери для ПВ небезпечних та специфічних відходів.

Програма поводження з побутовими відходами на території Гірської сільської ради на 2026-2030 роки (надалі – Програма) – це, комплекс взаємопов’язаних та узгоджених у часі заходів:

- організаційних, технологічних, технічних, ресурсозберігаючих, екологічних, санітарно-гігієнічних, фінансовоекономічних, соціальних, інформаційних, освітньо-виховних тощо, спрямованих на розв’язання проблем у сфері поводження з ПВ;

- дії, спрямовані на запобігання утворенню ПВ, їх збирання, транспортування, зберігання, оброблення, перероблення, утилізацію, видалення, знешкодження і захоронення, включаючи контроль за цими операціями та нагляд за місцями видалення.

Програма розроблена на виконання Законів України «Про управління відходами», «Про охорону навколишнього природного середовища», постанови Кабінету Міністрів України від 04.03.2004 N 265 «Про затвердження програми поводження з твердими побутовими відходами» та відповідно до наказу Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10.01.2006 № 2 «Про затвердження Рекомендацій щодо підготовки місцевих програм поводження з твердими побутовими відходами».

Метою розроблення та реалізації Програми є зменшення впливу ПВ на довкілля, покращення санітарного стану населених пунктів Гірської сільської ради та покращення умов проживання мешканців.

Основними завданнями Програми є створення системи поводження з ПВ заснованої на нових технологіях для вирішення наявних проблем у короткостроковій перспективі та підготовки матеріальної, інформаційної і фінансової бази для управління ПВ на території Гірської сільської ради на довгострокову перспективу.

Основні цілі Програми:

- повне охоплення території сільської ради послугами зі збору та вивезення ПВ;

- встановлення додаткових контейнерів та облаштування додаткових контейнерних майданчиків;

- удосконалення процесу роздільного збирання ПВ;

- зменшення частки відходів, що захоронюються на полігонах ПВ;

- удосконалення нормативно-методичного, організаційного, інформаційного та іншого забезпечення сфери поводження з ПВ;

- підвищення рівня відповідальності та екологічної культури населення;

Практичний досвід поводження з ПВ інших країн свідчить про те, що необхідно впроваджувати комплексну систему збирання та перероблення ПВ, яка забезпечує використання відходів як вторинної сировини згідно вимог екологічної безпеки. Це дозволить менше захоронювати відходи на полігонах ПВ

та розвивати потужності з комплексної переробки ПВ з використанням вторинних ресурсів, залучаючи їх у виробничий обіг.

Програма поводження з побутовими відходами (далі ПВ) – це комплекс взаємно пов'язаних та узгоджених у часі заходів: організаційних, технологічних, технічних, ресурсозберігаючих, екологічних, санітарно – гігієнічних, фінансово – економічних, соціальних, інформаційних, освітньо – виховних, тощо, спрямованих на розв'язання проблем сфери поводження з ПВ на території Гірської сільської ради.

За останні десятиріччя серйозне занепокоєння викликають проблеми, пов'язані з охороною довкілля та здоров'ям населення, однією з яких є низький рівень утилізації та відсутність переробки побутових відходів. Побутові відходи утворюються у процесі життєдіяльності людини (органічні відходи, макулатура, скло, метали, полімерні матеріали, небезпечні відходи), які накопичуються у житлових будинках, прибудинкових територіях, громадських, навчальних, торговельних та інших закладах. Особливістю ПВ є те, що вони є змішаними, тобто сумішшю компонентів. Змішування ПВ відбувається на стадії їх утворення, зберігання, перевезення та захоронення. Це призводить до утворення шкідливих хімічних сполук, що забруднюють навколишнє середовище.

Проблеми у сфері поводження з побутовими відходами потребують невідкладного вирішення за умови фінансування заходів на місцевому, регіональному та державному рівнях, залучення інвестиційних проектів. Реалізація заходів Програми передбачає зниження екологічної та соціальної напруги, відновлення рекреаційного потенціалу території населених пунктів ради.

Поводження з твердими побутовими відходами на території Гірської сільської ради буде визначено згідно Порядку проведення конкурсу на надання послуг з вивезення побутових відходів.

Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері управління відходами визначені положеннями статті 26 Закону України "Про управління відходами".

УПРАВЛІННЯ БІОВІДХОДАМИ.

Найбільшу масову частку побутових відходів складають органічні або біо відходи: кухонні, харчові, садові відходи, а також вологі і забруднені відходи паперу. Органічні відходи можуть бути чудовим добривом і не потребують захоронення на полігоні ТПВ.

Якщо сміття змішане з органічними (мокрими) відходами, його сортування значно ускладнюється і ефективність сортування та переробки зменшується. Найефективніше і економічно найбільш виправданими є сортування і переробка органічних відходів на місці з подальшим вивезенням та використанням продукції переробки.

При переробці органічних відходів можна отримувати якісне добриво. При цьому об'єм відходів після переробки зменшується в 2-3 рази.

Компостування являє собою технологію переробки органічних відходів під дією мікроорганізмів у високоякісне добриво – компост. Органічні відходи можна переробляти за допомогою біогазових установок, внаслідок чого крім якісного добрива утворюється ще й біогаз, за допомогою якого, можна обігрівати приміщення або виробляти електроенергію. Але це найбільш складний та дорогий спосіб. Інший спосіб компостування – за допомогою каліфорнійського черв'яка – дозволяє отримати біогумус. Витрати його в 20 разів менше ніж гною, він не пахне, не містить патогенних мікроорганізмів і гнилісних бактерій. Компостуванню слід віддавати перевагу перед іншими способами поводження з органічними відходами.

УПРАВЛІННЯ СТИХІЙНИМИ СМІТТЄЗВАЛИЩАМИ.

Порядок виявлення та обліку безхазяйних відходів здійснюються відповідно до статті 12 Закону України "Про управління відходами", якою визначаються заходи щодо виявлення та обліку відходів, власник яких не встановлений.

Безхазяйними вважаються відходи, що не мають власника або власник яких невідомий (далі - відходи). Власники або користувачі земельних ділянок, на яких виявлено відходи, зобов'язані повідомити про них місцеві органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування.

Підставами для здійснення процедур визначення відходів та наступного їх обліку також можуть бути заяви (повідомлення) громадян, підприємств, установ та організацій, засобів масової інформації, результати перевірок територіальних органів Держекоінспекції, Держсанепідслужби, органів місцевого самоврядування тощо. Заяви, (повідомлення) про факти виявлення відходів розглядаються на черговому (позачерговому) засіданні постійно діючої комісії з питань поводження з безхазяйними відходами (далі - комісія).

Комісія визначає кількість, склад, властивості, відходів, ступінь їх небезпеки для навколишнього природного середовища і здоров'я людини та вживає заходів до визначення власника відходів. У разі необхідності для визначення власника відходів та їх оцінки можуть залучатися правоохоронні органи, відповідні спеціалісти та експерти.

За результатами своєї роботи комісія складає акт, який передається до органу місцевого самоврядування для вирішення питання про подальше поводження з відходами. На підставі акта комісії, органи місцевого самоврядування приймають рішення щодо подальшого поводження з відходами та в разі необхідності порушують справу про притягнення до відповідальності осіб, винних у порушенні законодавства про відходи, та відшкодування заподіяної шкоди.

У разі визначення власника відходів він несе повну відповідальність за додержання умов поводження з ними та запобігання негативному впливу відходів на навколишнє природне середовище, відповідно до положень Закону України "Про управління відходами".

УПРАВЛІННЯ НЕБЕЗПЕЧНИМИ ВІДХОДАМИ

З кожним роком збільшується рівень забруднення небезпечними речовинами, в тому числі важкими металами, повітря, земельних та водних ресурсів, а також збільшується негативний вплив цих речовин на здоров'я населення.

Основним джерелом забруднення довкілля є відходи, одними із найбільш небезпечних, що розпорошені на всій території району є відпрацьовані люмінесцентні лампи, ртутні термометри та побутові хімічні джерела струму (батарейки та акумулятори).

Відпрацьовані люмінесцентні лампи, ртутні термометри та побутові хімічні джерела струму вже давно визнані ключовою проблемою сьогодення через стрімке зростання їхньої кількості та істотну загрозу для довкілля і здоров'я людей. Токсичні речовини, що містяться у цих відходах, забруднюють ґрунти та природні води, а ті, у свою чергу, передають їх рослинам, а відтак і тваринам. А вже токсичні речовини з м'яса і рослин перекочовують до організму людини, спричиняючи тяжкі отруєння і навіть генетичні зміни.

Кожна люмінесцентна лампа та ртутний термометр містить токсичний метал — ртуть, яка вважається однією з найтоксичніших речовин відомих людині (в кожній лампі міститься від 4 до 150 міліграмів ртуті). Разом із тим лише один грам ртуті, який потрапив у довкілля, здатний призвести до забруднення (перевищити рівні гранично допустимих концентрацій) більше ніж 3300 тис. м³ повітря чи 200 тис. м³ води.

Особливо небезпечною ртуть вважають через її здатність впливати не тільки на фізичний стан людини, але й на її психічне здоров'я. Під впливом незначних концентрацій людина втрачає працездатність, не може зосередитись, відчуває постійні головні болі та дратівливість, погано спить. Вплив більших концентрацій здатен повністю зруйнувати особистість: людина не може зрозуміти, сита вона чи голодна, в хорошому настрої чи в поганому. При сильних отруєннях ртуті незначний тремор пальців та рук може перерости в цілковитий розлад роботи м'язів, - людина не може ходити й навіть самостійно їсти.

В кожному населеному пункті Гірської громади організовано збір небезпечних відходів, а саме використаних батарейок в спеціальні окремі контейнери для подальшої їх безпечної утилізації. Контейнери розставлені в громадських місцях для зручності користування (магазини, аптеки, адміністративні будівлі тощо).

В інших населених пунктах Бориспільського району небезпечні відходи розпорошуються по території населених пунктів або вивозяться на сміттєзвалища (полігони із захоронення) чи сміттєспалювальний завод (до 20% побутових відходів) у складі побутових відходів та є джерелом забруднення довкілля.

На сміттєзвалищах, відпрацьовані люмінесцентні лампи та побутові хімічні джерела струму руйнуються, внаслідок чого хімічні елементи, присутні в їхньому складі, випаровуються та вимиваються в навколишнє середовище. Токсичні речовини переносяться повітряними потоками і випадають на землю,

інколи неподалік від первинного джерела, а подеколи дуже далеко від нього, проникаючи глибоко в ґрунт і воду.

В той же час, ці відходи є не тільки забруднювачами навколишнього природного середовища, але і носіями корисних компонентів і можуть виступати як вторинні матеріальні ресурси.

Саме тому збирання та утилізація відпрацьованих люмінесцентних ламп, ртутних термометрів та побутових хімічних джерел струму – проблема, якою опікується свідома екологічна спільнота.

Узагальнення досвіду управління відходами в розвинених країнах дозволяє визначити, що використання відходів як вторинних ресурсів є довгостроковою стратегією економічного розвитку держави, яка спрямовується на розширення ресурсного потенціалу і одночасно на підвищення інтегральної еколого - економічної ефективності використання відходів. Остаточному видаленню та захороненню підлягають тільки ті відходи, які на даному етапі розвитку техніки і технології не можуть бути перероблені іншим шляхом, а захоронення відходів здійснюють методами, які забезпечують запобігання їх негативної дії на довкілля та здоров'я людей. В населених пунктах Бориспільського району використані люмінесцентні лампи, ртутні термометри та побутові хімічні джерела струму у переважній більшості випадків потрапляють не на утилізацію, а на звичайні сміттєзвалища. При цьому суспільство мало обізнане із рівнем їхньої екологічної небезпеки.

Недостатня увага з боку держави до вирішення проблеми управління небезпечними відходами, органічними відходами, сприяє збільшенню забруднення повітря, водних та земельних ресурсів, призводить до незворотних процесів у навколишньому середовищі та здоров'ї населення України.

Основними причинами такого стану є відсутність розуміння наближення екологічної катастрофи, яка приведе до незворотних процесів в країні, недосконала нормативно-правова база, розрізненість структур управління у сфері поводження з відходами, відсутність ефективних організаційно-економічних механізмів щодо запобігання негативної дії відходів на довкілля та залучення відходів у господарський обіг.

Основними причинами виникнення проблеми управління небезпечними відходами на території Гірської сільської ради є:

- ✓ значні обсяги утворення відходів;
- ✓ недотримання вимог законодавства у сфері управління відходами;
- ✓ ☐ відсутність системи роздільного збирання цих відходів та низька інвестиційна привабливість цієї сфери;
- ✓ відсутність достатніх потужностей з перероблення та утилізації цих відходів;
- ✓ відсутність доступної інформації щодо впливу цих відходів на довкілля та здоров'я населення (соціальна реклама, освітні заходи, просвітницькі лекції, тощо);
- ✓ відсутність ефективної системи моніторингу у сфері управління відходами, що не дозволяє прийняттю обґрунтованих рішень з вирішення проблем управління відходами;

- ✓ неспроможність суб'єктів господарської діяльності протягом багатьох років самостійно створити і впровадити стабільну і розгалужену систему збирання і комплексного перероблення та утилізації відходів;
- ✓ відсутність координації дій у цій сфері на державному рівні не дозволяє концентрувати матеріальні, фінансові, інтелектуальні та інші ресурси на вирішення проблемних питань;
- ✓ відсутність сучасних цифрових програмних інструментів спрямованих на вирішення даної проблеми;
- ✓ місця та об'єкти розміщення побутових відходів не забезпечують запобігання негативної дії відпрацьованих люмінесцентних ламп, ртутних термометрів та побутових хімічних джерел струму на навколишнє природне середовище.

Відпрацьовані люмінесцентні лампи та побутові хімічні джерела струму, що утворюються в житловому секторі є складовим побутових відходів та згідно з чинним законодавством відносяться, до небезпечних.

Виконання Програми передбачає:

- ✓ реалізацію проекту із забезпечення роздільного збирання та вивезення небезпечних відходів ;
- ✓ Розробку місцевого плану управління відходами Гірської територіальної громади.
- ✓ організацію об'єктів тимчасового зберігання відходів та їх постачання на перероблення та утилізацію;
- ✓ створення системи моніторингу у сфері управління відповідними видами відходів;
- ✓ підготовка пропозицій з удосконалення системи управління стосовно поводження з відповідними видами відходів;
- ✓ проведення рекламно освітніх заходів стосовно управління відповідними видами відходів;
- ✓ підготовка інформаційно-аналітичних матеріалів щодо реалізації Програми та стану у сфері поводження з відповідними видами відходів, дослідження, в тому числі кон'юнктури ринку щодо сировини та потреб у продукції, що може бути виготовлена з відходів.

Має бути розроблено місцевий план управління відходами Гірської територіальної громади з відповідними цільовими показниками та індикаторами виконання. . В міру здійснення комплексу науково-технічних заходів, передбачається періодичний моніторинг виконання місцевого плану управління відходами Гірської територіальної громади.

На подальших етапах планується забезпечити:

- ✓ проведення роз'яснювальних заходів стосовно поводження з відповідними видами відходів;
- ✓ підготовка інформаційно-аналітичних матеріалів щодо реалізації програми та стану у сфері поводження з відповідними видами відходів;
- ✓ удосконалення системи управління стосовно поводження з відповідними видами відходів;

- ✓ вдосконалення системи роздільного збирання та вивезення відповідних відходів всієї території Гірської громади ;
- ✓ ведення системи моніторингу у сфері управління відповідними видами відходів;
- ✓ створення потужностей з перероблення відпрацьованих хімічних джерел струму та потужностей з утилізації окремих складових відпрацьованих люмінесцентних ламп та хімічних джерел струму.

Заходи, щодо поводження з окремими видами відходів повинні бути включені у загальну систему поводження з відходами, але при цьому окремі види відходів повинні складати окремий потік (інтегрована система).

Системи управління відходами пропонується створити на базі єдиної інтегрованої системи, яка вимагає виділення із загального потоку відходів окремі їх види з визначенням відповідальних за впровадження загальних та по окремих видах відходів заходів щодо законодавчого, нормативного, технічного, наукового, економічного, інформаційного та організаційного забезпечення.

Реалізація заходів Програми здійснюватиметься відповідно до законодавства.

Запобігання неефективним витратам, своєчасне виявлення проєктів, реалізація яких недоцільна, включення нових перспективних проєктів до Програми, потребує постійного контролю за її виконанням та періодичного коригування завдань і заходів.

Очікувані результати виконання Програми, визначення її ефективності.

У результаті виконання Програми передбачається:

- удосконалити систему управління відходами, в т.ч. і шляхом впровадження організаційно-економічних механізмів для забезпечення належного збирання,
- забезпечення перероблення та утилізацію небезпечних та органічних відходів; запобігання надходжень у навколишнє природне середовище небезпечних речовин, в т.ч. важких металів;
- зменшити негативний вплив відходів на навколишнє природне середовище та здоров'я людей.
- зменшити обсяг відходів що йдуть на захоронення шляхом підвищення обсягів роздільно зібраних відходів

Оцінка фінансових, матеріально-технічних, трудових ресурсів, необхідних для виконання програми

Для реалізації заходів програми передбачається залучення коштів з місцевого бюджету, частину коштів, які надходять як плата із вивезення побутових відходів в частині вивезення небезпечних складових побутових відходів, так і з інших джерел не заборонених законодавством України, які визначені по кожному заходу програми.

Реалізація програмних заходів передбачає залучення до їх виконання органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій усіх форм власності, в тому числі іноземних та вітчизняних інвесторів.